

Розділ перший

Інтерв'юерка назвала моє ім'я, і від цього аж у голові запаморочилося. Я ніколи не називаю свого імені навіть подумки, а вона ще й правильно його вимовила — таке буває нечасто.

— Адела, — назвалася вона. Я одразу запримітила пов'язку на її оці й біляве волосся, трохи схоже на сіно. — Заступниця міністра.

— Якого міністра?

— Присядьте.

Пішло вже шосте коло співбесід. Ці співбесіди проходилися на посаду людини, що буде займатися трудовою зайнятістю вже наявних у компанії кадрів. В оголошенні йшлося про «службову таємницю». Якимось нетактовно ставити печатки з грифом «таємно» на документацію про мінімальний і максимальний поріг заробітної плати. На такий рівень секретності мене ніколи не допускали, тому ніхто й не розповідав, що то має бути за робота. Оскільки зарплата на моїй старій посаді була майже втричі нижчою, необізнаність тишила. Щоб дістатися навіть до цього рівня, довелося заробити бездоганні оцінки на випробуваннях із першої долікарської допомоги, успішно скласти тестування

щодо захисту вразливих груп населення та іспит на право проживання в Британії. Я знала, що доведеться тісно працювати з одним чи кількома біженцями, які мають особливий статус чи потреби, але не знала, звідки вони втікають. Чомусь подумала собі, що то якісь політичні опозиціонери.

Адела, заступниця бозна-якого міністра, заклала пасмо за вухо — ламке біляве волосся виразно зашаруділо.

— Ваша мати була біженкою, правда?

Божевілля. Ну хто так починає співбесіду?

— Так, мем.

— Із Камбоджі?

— Так, мем.

Під час цих співбесід мені вже кілька разів ставили це запитання. Зазвичай лунало воно з якоюсь висхідною інтонацією, наче я обмовилася, ніби ніхто з Камбоджі не виїздить. Один клоун навіть сказав, що я не схожа на камбоджійку, а потім почервонів як рак, бо співбесіду записували в тренувальних та моніторингових цілях. Так той інтерв'юер отримав догану. Мені часто кажуть, що я не схожа на камбоджійку, маючи на увазі щось на кшталт: «Ти схожа на одну з тих, кого довго не вважали за білих — типу іспанки, — а ще ти не зазнала геноциду, і це добре, бо від геноциду комусь може бути незручно».

Далі ніхто нічого не згадував про геноцид. (Чи залишились у вас там родичі? *(Надута гримаса.)* Часто провідуєте? *(Снівчутлива усмішка.)* Гарна країна *(на нижній повіці...)*, коли я там була *(...видно сльозу)*, усі були такі люб'язні...) Адела просто кивала. Цікаво, чи скористається вона тим рідкісним варіантом і назве Камбоджу брудною?

— Моя мама нізачо не назвала б себе біженкою чи бодай колишньою біженкою, — додала я. — Мені навіть дивно чути таке від інших.

— Ті, з ким ви будете працювати, також навряд чи будуть уживати цей термін. Краще — «експат». Відповідаючи на ваше запитання: я заступниця міністра з питань експатріації.

— А вони експатріюють з...

— Історії.

— Перепрошую?

— Подорожі в часі. — Вона стонула плечима так, наче розповідала про кавоварку. — Вітаємо в Міністерстві.

* * *

Будь-хто, хто коли-небудь дивився фільми про подорожі в часі, читав книжки про подорожі в часі чи пропускав свою зупинку, задумавшись про поняття подорожей у часі, розуміє, що ти опиняєшся по вуха в лайні одразу, як починаєш замислюватися над фізикою цього процесу. Як таке можливо? Як таке *можливо*? Я існую на початку і в кінці цього роздуму, і це теж своєрідна подорож у часі, а ще я можу сказати тобі таке: не переймайся. Єдине, що треба знати: у скорому майбутньому британський уряд розробить інструмент для подорожей у часі, але не проведе достатньо експериментів.

Аби уникнути хаосу, до якого призведе зміна перебігу історії — якщо «історію» можна розглядати як цілісну та одиничну оповідь (фігня повна), — було прийнято рішення витягати людей з історичних баталій, природних катаклізмів та епідемій. Ті, кого

експатріюють у двадцять перше століття, все одно загинули б у відведений для них час. Їх треба витягати з минулого так, аби не вплинути на майбутнє.

Ніхто й гадки не мав, як подорож у часі впливає на людський організм. Тож друга причина, чому важливо обирати тих, хто вже мав померти у своєму часі, — це те, що вони цілком ймовірно могли померти і в нашому. Наче риби, викинуті на сушу. Напевно, людська нервова система може витримати лише певну кількість епох. Якщо подорож оберне тих експатів на сіро-рожеву кашу в лабораторії Міністерства, то формально це можна не вважати вбивством.

Якщо припускати, що експати виживуть, то вони все ж будуть людьми, а це ускладнює завдання. Коли маєш справу з купою експатів, краще не сприймати їх за людей. Це заважає документації. Хай там як, якщо розглядати експатів з точки зору прав людини, вони таки відповідають запровадженим Міністерством внутрішніх справ вимогам щодо біженців. Оцінювати лише фізіологічний вплив подорожей у часі — значить ігнорувати етичний бік питання. Щоб зрозуміти, чи пристосувалися експати до майбутнього, вони мають пожити в ньому. За ними має цілодобово наглядати особа супроводу. Як виявилось, саме на цю посаду я успішно пройшла співбесіду. Нас називали мостами. Певно, «асистент» уже геть не солідно.

Наша мова зазнала значних змін, якщо порівняти з дев'ятнадцятим століттям. Колись «бовдурами» називали ідолів або димарі. Слово «гей» могло використовуватися хіба як вигук. І «дім для божевільних», і «дім для біженців» містять базове значення слова «дім» — місце, де людина недоторканна.

— Нам казали, що з нами ці експати будуть у безпеці. І нам не надто кортіло дивитися на кров і волосся, розмазані підлогою палати.

* * *

Я дуже хотіла отримати цю посаду. Уже засиділася на старій у Мовному відділі Міністерства оборони. Я працювала перекладачкою-консультанткою зі спеціалізацією на Південно-Східній Азії, а конкретно — на Камбоджі. Мови, з яких перекладала, вивчила ще в університеті. Хоча вдома мама розмовляла з нами кхмерською, я її не знаю. До свого спадку я приступила як чужинка.

Мені подобалося працювати в тому відділі, але кортіло стати справжньою агенткою. Проваливши іспити двічі, я дещо розгубилася й не розуміла, куди далі рухати свою кар'єру. Коли я була ще малою, мама відверто говорила про свої амбіції. Вона бачила мене прем'єр-міністеркою. На цій посаді я мала б «зробити щось» із британською еміграційною політикою, а ще приводити батьків на вишукані урядові вечери. У мене мав бути водій. (Мама так і не навчилася водити, тому водій — обов'язкова умова.) На жаль, разом із цим вона вбила в мені кармічну схильність до пліток і брехні — четверта заповідь Панча Шида такого не пробачає. Ось так у вісім років моя політична кар'єра завершилася, навіть не розпочавшись.

Моя молодша сестра була набагато вправнішою лицеміркою. Я стежила за язиком, а їй було байдужісінько. Ось чому я стала перекладачкою, а вона — письменницею. Точніше, намагалася нею стати, а працювала редакторкою. Платили мені набагато більше, і батьки

бодай розуміли, що в мене за робота, тому можу сказати: карма обернулася до мене вдалим боком. Сестра часто казала щось типу «та пішла ти в сраку», але я ж розумію, що то вона по-дружньому... мабуть.

* * *

Того ж таки дня ми мали зустрічати експатів. Слово «експат» не давало нам спокою.

— Якщо вони біженці, — бідкалася Сімелія, ще один наш міст, — то саме біженцями їх і треба називати. Вони ж не їдуть на якийсь літній курорт у Провансі.

— Вони не обов'язково вважатимуть себе біженцями, — відповідала Адела.

— А їхню думку хтось взагалі питає?

— Більшість із них вважає себе жертвами викрадення. Тисяча-дев'ятсот-шістнадцятий думає, що він утилу ворога. Тисяча-шістсот-шістдесят-п'ята думає, що вмерла.

— І вже сьогодні їх відпускають до нас?

— Команда з Відділу самопочуття вважає, що подальше утримання під вартою негативно вплине на їхню адаптацію, — сухо, немов комп'ютер, відповіла Адела.

Ми (а краще сказати — Сімелія та Адела) мали цю перепалку в одному з безлічі кабінетів Міністерства. Через світильники, вмуровані у дах, кабінет набув кольору гальки. Його можна було б назвати модульним: відчиниш двері — і ось ти в такому самому приміщенні. І так кожен раз, знову і знову. Такі кабінети створені для розквіту бюрократії.

Це мав бути останній інструктаж для п'яти так званих мостів: Сімелії, Ральфа, Айвана, Еда і мене. Усі

ми пройшли через шість кіл співбесід, під час яких нам наче свердлили зуби уявним буром. «*Чи звинувачували вас коли-небудь у будь-якій діяльності, яка може поставити під загрозу збереження державної таємниці?*»

Потім нас дев'ять місяців готували. Ми проходили через нескінченні робочі групи й таємні перевірки. Працювали на фіктивних посадах на колишніх місцях роботи (у Міністерствах оборони, зовнішніх та внутрішніх справ). І ось ми тут — у кабінеті, де в лампочках виразно тріщить струм. Ось-ось ми будемо творити історію.

— А ви не думали, — спитала Сімелія, — що брати й кидати їх у наш світ, коли їм здається, що вони вмерли чи перебувають на Західному фронті, шкідливо для їхньої адаптації? Цікавлюся як психологиня і людина з адекватним рівнем емпатії.

Адела стонула плечима.

— Може й так. Але наша країна ще ніколи не приймала експатріантів з історії. Уже за рік вони можуть загинути від генетичних мутацій.

— Нам варто цього очікувати? — стривожено запитала я.

— Ми ще не знаємо, чого вам очікувати. Саме тому вас взяли на цю роботу.

У кімнаті, яку Міністерство облаштувало для передачі експатів, панувала старовинна церемоніальна атмосфера: дерев'яна вагонка, написані олією картини, висока стеля. Те приміщення скидалося радше на еkleктичне, ніж на модульне. Гадаю, його облаштував хтось дуже драматичний. Цей стиль, те, як вікна розсіюють сонячні промені, не мінялося, певно,

з дев'ятнадцятого століття. Мій супровідний, Квентін, уже чекав там. Вигляд він мав дратівливий. Дехто так виказує своє хвилювання.

Двоє агентів провели всередину експата, перш ніж я встигла приготуватися до його приходу.

Він був блідий, обличчя мав наморщене. На короткій стрижці виднілися легкі хвильки кучерів. Він почав крутити головою й роздивлятися кімнату. Я зауважила його імпозантний ніс, схожий на тепличну квітку, яка росте просто на обличчі. Саме лице було навдивовижу привабливе й велике. Було в тому чоловікові щось таке виразне, від чого його образ здавався напрочуд чітким.

Стояв струнко. Поглядом свердлив мого супровідного. Щось у Квентіні привернуло його погляд, але, не витримавши, експат відвернувся.

Я ступила крок вперед. Він перевів погляд на мене.

— Капітан Гор?

— Так.

— Я ваш міст.

Грем Гор (капітан військово-морських сил; 1809—1847) провів у двадцять першому столітті п'ять тижнів, хоча, як і решта експатів, свідомо прожив лиш кілька днів. Процес його переходу закінчився госпіталізацією. Двоє із семи експатів загинули через це, тож залишилося п'ятеро. Капітана вилікували від запалення легень, гострого обмороження, цинги на ранніх стадіях, а ще зростили два зламани пальці на нозі, на якій він тепер міг безперешкодно пересуватися. Залікували навіть розрив тканин від пістолета-електрошокера. Капітан узявся